

PLANPROGRAM

Kommuneplanens samfunnsdel for
Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune
2024 - 2036

Varsel om oppstart og forslag til planprogram

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-12 varsler Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune om oppstart av arbeidet med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel.

Samtidig legges forslag til planprogram for arbeidet med planen ut til offentlig ettersyn i henhold til plan- og bygningsloven. §§ 4-1, 5-2 og 11-13.

Det følger av plan- og bygningslovens § 4.1 at planprogram skal utarbeides som grunnlag for kommuneplanarbeidet. Planprogram skal redegjøre for formålet med planarbeidet, planprosessen, behov for utredninger og opplegget for medvirkning. Foreliggende planprogram fastsetter grunnlaget for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

I henhold til plan- og bygningsloven skal planprogram legges ut til høring og offentlig ettersyn i minst 6 uker. Etter høringen skal formannskapet i Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune vedta endelig planprogram.

Innhold

Varsel om oppstart og forslag til planprogram	2
1. Formål med planarbeidet.....	4
1.1 Gjeldende samfunnsdel.....	4
2. Nasjonale og regionale føringer	5
2.1. Nasjonal føringer	5
2.2 Regionale føringer	6
2.3 Sametingets planveileder	7
3. Tema og utredningsbehov.....	7
3.1 utfordringer og muligheter	7
3.2 Tema	8
3.3 Utredningsbehov	8
4. Planprosessen.....	9
4.1 Organisering av planarbeidet	9
4.2 Medvirkning.....	10
4.3 Fremdriftsplan	11

1. Formål med planarbeidet

I henhold til Plan- og bygningsloven skal kommuner ha en kommuneplan som består av en samfunnsdel med handlingsplan og en arealdel. Samfunnsdelen beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og for kommunen som organisasjon. Arealdelen beskriver hovedtrekkene i arealdisponeringen, og angir rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksettes

I Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommunes planstrategi for 2020/2024 er det vedtatt en rullering av kommuneplanens samfunnsdel da kommunen står overfor andre utfordringer enn man gjorde i 2017.

Formålet med planarbeidet er å utarbeide en kommuneplanens samfunnsdel for Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune. Samfunnsdelen skal inneholde en arealstrategi i henhold til nasjonale myndigheters forventninger. Videre skal den ta stilling til langsiktige utfordringer, visjon, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samfunnsdelen med arealstrategi skal være et overordnet politisk og administrativt verktøy for utvikling av lokalsamfunnene i Kautokeino fram mot 2036.

Formålet med planarbeidet er å revidere kommuneplanens samfunnsdel slik at den blir et egnet verktøy for kommunen. I revideringen skal det også legges vekt på hvordan kommunen skal bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål. Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune skal sikre en god kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel ved at samfunnsdelen inneholder en arealstrategi.

Kommuneplanens samfunnsdel vil være styrende for sektorenes planer og virksomhet i kommunen, og danne grunnlaget for handlingsdelen med økonomiplan og budsjettprosess. Handlingsdelen vil angi hvordan samfunnsdelen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig.

1.1 Gjeldende samfunnsdel

Den gjeldende samfunnsdelen er vedtatt i 2017, og gjelder fram til 2030. Samfunnsdelen har visjonen «Kautokeino – veiviseren i Sapmi», som viser at Kautokeino er og skal være en foregangskommune i Sápmi.

Målstrukturen i samfunnsdelen er bygd opp med et hovedmål for samfunnsdelen og lokalsamfunnsutviklingen: «*Kautokeino kommune skal være et attraktivt samisk samfunn, både for innbyggere og næringsliv*»

Det er definert seks satsningsområder som skal ha spesielt fokus i planperioden

1. Areal og miljø
2. Barnehage, skole og utdanning
3. Helse og velferd
4. Kultur og fritid
5. Næringsutvikling og verdiskapning
6. Kommuneorganisasjonen

For hvert satsningsområde er det definert delmål på hva som er viktigst å oppnå innenfor hvert av satsingsområdene. Delmålene gjelder både lokalsamfunn og kommunens organisasjon. De gir også eksterne aktører og myndigheter signaler om hvilken utvikling som ønskes lokalt. For hvert delmål er det videre lagd retningslinjer som først og fremst myntet på kommunens egen organisasjon, og forteller hva det forventes at kommunen skal prioritere for å nå ønsket samfunnsutvikling.

Kommuneplanens samfunnsdel har nå seks tydelige gjennomgående mål i kommuneplanen som er hentet inn i økonomiplanen og handlingsprogrammet og operasjonalisert der. Det er imidlertid liten bevissthet om samfunnsdelen i kommuneorganisasjonen og de delmålene/utviklingsmålene sektorene har i økonomiplanen er i varierende grad koblet til samfunnsdelens overordnede mål.

Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune vil videreføre visjonen som veiviseren i Sápmi, men vil med revideringen utvikle en spesifikk og målrettet plan med tydelige satsingsområder som skal gi retning for videre utvikling av samfunnet med utgangspunkt i visjonen.

Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune vil med denne planprosessen arbeide for en kommuneplanens samfunnsdel som er godt forankret både politisk, i kommuneorganisasjonen og blant innbyggerne. Kautokeino, slik også andre distriktskommuner, står overfor store demografiske endringer og det er behov for å ta grep for å sikre bærekraftige lokalsamfunn i Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune også i framtid.

Satsningsområder i samfunnsdelen er hva kommunen skal prioritere å arbeide med i løpet av kommuneplanens varighet. Planprogrammet fastsetter ikke hvorvidt satsningsområdene skal videreføres eller endres, men det vil i stedet bli gjennomført bred medvirkning som skal bidra til å avklare satsningsområder. Dette for å sikre god forankring av satsningsområdene.

2. Nasjonale og regionale føringer

Kommuner skal legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn i sin planlegging. Her følger en kort gjennomgang av de mest sentrale nasjonale og regionale føringer som er relevante i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

2.1. Nasjonal føringer

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet, og disse skal følges opp i kommunens arbeid med planer. Gjeldende nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 ble vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019.

Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Bærekraftsmålene skal legges til grunn for samfunns- og arealplanleggingen. Kommuneplanens samfunnsdel skal brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og for å gjøre planleggingen mer forutsigbar. Planene følges opp i økonomiplanleggingen.

Regjeringen forventer at kommunene legger til rette for å styrke samiske språk, kultur og næringsgrunnlag i planleggingen, når det er relevant.

2.2 Regionale føringer

Fylkeskommunen som regional planmyndighet legger fram regional planstrategi som er et verktøy for å ta stilling til hvilke regionale spørsmål som fylkestinget skal fokusere på i valgperioden. Den regionale planstrategien skal angi langsiktige mål for regionen. Regional planstrategi for Troms og Finnmark 2020-23 *“Se nord – Geahča davás – Katto pohjaisheen”* ble vedtatt i fylkestinget juni 2021

Langsiktige utviklingsmål for Troms og Finnmark mot 2032 er:

- Vår regions muligheter skal sees og utvikles fra nord, med basis i regionens fortrinn, mangfold, vårt nærings- og arbeidsliv, innovasjon, infrastruktur og bærekraft.
- Troms og Finnmark skal være regionen for samarbeid, kunnskap og kompetanse. Dette skal gi grunnlag for utvikling og vekst.
- Troms og Finnmark skal være sentrum for nordområdeutviklinga og i forholdet til Russland. Herunder fokus på utvikling av samisk og kvensk språk, kultur og samfunnsliv.

De definerte satsningsområdene for valgperioden er: Klimaomstilling, Utjevning av sosiale ulikheter og utenforskap, Mobilitet, Stedsutvikling og En vekstkraftig region.

2.3 Sametingets planveileder

Sametinget har utarbeidet en planveileder «Veileder for sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv ved planlegging etter plan og bygningsloven(plandelen)».

Planveilederen gjelder for planlegging og vedtak som kan få virkninger på naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv i det tradisjonelle samiske området.

Kommunene skal legge planveilederen til grunn i den kommunale planleggingen, planbehandlingen og behandlingen av dispensasjonssøknader.

Planveilederen konkretiserer hensyn som bør og må tas i planleggingen for å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv og som er relevant i forbindelse med kommunal planlegging

3. Tema og utredningsbehov

3.1 Utfordringer og muligheter

Utfordringsbildet for Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune peker på store endringer innenfor områdene demografi og endrede tjenestebehov, klima og næringsstruktur.

Globalt står vi en verden med flere utfordringer som på ulike måter påvirker lokale forhold. Krigsutbruddet i Ukraina, innhenting etter pandemien og klimaendringer berører alle, uavhengig av hvor de bor i verden. I tillegg kommer trender som urbanisering, teknologiutvikling og demografiske endringer inn over oss. Disse endringene vil påvirke samfunnsutvikling og økonomi i årene fremover.

Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune består av flere lokalsamfunn, med flere tettsteder og bygder. Guovdageaidnu er det største tettstedet. Befolkningsutviklingen i kommunen viser at innbyggertallet minker. Det er de yngre som flytter ut. Dette har store konsekvenser for samfunnet, med både utfordringer knyttet til rekruttering av fagpersonell og mindre inntekter til kommunen. Dette gjør det langsiktige planleggingen utfordrende.

De demografiske endringer i Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune medfører at vi får en stadig eldre befolkning og det fødes færre barn. Dette er en utvikling hvor kommunen får et økt tjenestebehov for helse- og omsorgstjenester og lavere tjenestebehov i barnehager og skoler, samtidig som det er færre i den yrkesaktive gruppen.

Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune ligger i et område og har næringer som spesielt har fått føle på klimaendringene og dets konsekvenser. De siste årene har vist hvilke store konsekvenser klimaendringene har hatt for primærnæringene i kommunen, hvor spesielt reindriftsnæringen har fått merke flere uår som følge av værmessige forhold. FNs klimapanel understreket at klimaendringene kommer til å bli omfattende, og det må forventes hyppigere og mer alvorlige ekstremvær fremover.

Forventninger og etterspørsel etter kommunale tjenester fra innbyggere, samfunn og næringsliv øker mer enn dagens kommunens inntektsnivå gir rom for. Sett i forhold til det økonomiske handlingsrommet har Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune allerede et for høyt kostnadsnivå, og behov for endring og omstilling. Kommunen har i gang med store

omstillingsprosjekter. Det er igangsatt store tiltak i kommunen hvor nye arbeidsplasser skal skapes og store utbyggings- og infrastrukturtiltak skal gjennomføres. Samtidig er kommunen i gang med å effektivisere driften og utvikle kommunen som digital tjenesteleverandør.

3.2 Tema

I henhold til vedtak i kommunens planstrategi skal denne revisjonen av samfunnsdelen som tidligere nevnt være en oppdatering av kommuneplanen i tråd med kommunens utfordringsbilde. Det skal i samfunnsdelens inngå en overordnet arealstrategi for kommunen for å sikre en god kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel.

Kommuneplanens samfunnsdel skal ha en sektorovergripende, styrende og overordnet funksjon og drøfte tverrfaglige tema. Samisk språk, kultur og samfunnsliv, samt folkehelse og levekår skal være gjennomgående tema i kommuneplanen og vil være vesentlig for hele kommunens virksomhet.

Aktuelle tema som vil behandles i samfunnsdelen er:

1. Areal og miljø
2. Barnehage, skole og utdanning
3. Helse og velferd
4. Kultur og fritid
5. Næringsutvikling og verdiskapning
6. Kommuneorganisasjonen

FNs bærekraftsmål vil legge føringer for valg av tema og satsingsområder i ny kommuneplan. Med bakgrunn i bærekraftsmålene, samt de kjente utfordringer kommunen har, vil det gi føringer for hvilke satsingsområder som kan være aktuelle å legge vekt på i arbeidet med ny samfunnsdel.

3.3 Utredningsbehov

Et godt kunnskapsgrunnlag i planarbeid er viktig for en felles forståelse av nåsituasjonen, muligheter og framtidige behov. Dette skal bidra til et godt grunnlag for et systematisk og målrettet planarbeid, og for å velge de viktigste satsingsområder og utfordringer kommunen skal jobbe med. Perspektivet skal være langsiktig, men satsingsområder med mål og strategier må være utformet på en måte som gjør det mulig å følge dem opp i handlingsdelen med økonomiplan og i de øvrige kommunale planene.

Det er i 2019 gjort en utviklingsanalyse og samfunnsanalyse for Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune i forbindelse med at kommunen fikk status som omstillingskommune. Det foreligger en utviklingsanalyse for Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune fra 2022 utarbeidet av BDO. Disse vil inngå i kunnskapsgrunnlaget for samfunnsdelen.

For å kunne velge ønsket retning for framtiden, er det behov for følgende utredninger:

1. Bærekraftsanalyse for Guovdageainnu suohkan- Kautokeino kommune

Planarbeidet skal baseres på et kunnskapsgrunnlag med utgangspunkt i utviklingstrekk og utfordringer for samfunnet og kommuneorganisasjonen. Det vil i prosessen med kommuneplanens

samfunnsdel bli utarbeidet et mer oversiktlig kunnskapsgrunnlag som gir informasjon om nåværende og forventet framtidig situasjon i kommunen.

Grunnlagsdokumentet skal også oversette FNs bærekraftsmål til lokal kontekst, og sikre at målene er gjennomgående i plandokumentet.

2. Samfunnsanalyse/ mulighetsstudie for Máze

Det er et mål for Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune å opprettholde og utvikle lokalsamfunnet Máze, som har en stor betydning for samisk kultur, språk og samfunnsliv. Kommunen har igangsatt rullering av kommunedelplan for Máze.

De siste ti årene har Máze hatt en befolkningsnedgang på 20%, fra 268 innbyggere i 2012 til 215 i 2022. Det er en stor nedgang i aldersgruppen mellom 6-15 år, og antallet innbyggere over 80 år øker. Den demografiske utviklingen i Máze utfordrer lokalsamfunnets bærekraft, og det kan bli vanskelig å opprettholde bosetningen og lokalsamfunnet. Undersøkelser som er gjort viser at de fleste som flytter fra Máze flytter ut av kommunen.

I forbindelse med planarbeidet skal det gjennomføres en samfunnsanalyse/ mulighetsstudie for Máze. Formålet er å få en samlet gjennomgang over hvilke muligheter finnes for å styrke samfunnet i Máze, og for å utvikle strategier for å sikre videre bosetning i Máze. Med en helhetlig tilnærming vil man ha et godt grunnlag for å identifisere behov og vekstpotensiale for å utvikle strategier og prioritere tiltak.

Denne utredningen finansieres ved bruk av disposisjonsfond.

3. Lav inntekt i husholdningene og familiefattigdom

Lav inntekt i husholdningene og familiefattigdom er en utfordring for kommunen. I samfunnsanalysen fra 2019 fremkommer det at det imidlertid ikke enighet når det kommer til hvorvidt dette er et problem. Det anbefales i samfunnsanalysen å utarbeide et mer omforent kunnskapsgrunnlag, slik at man lettere vil kunne sette i gang tiltak. I forbindelse med kommuneplanens samfunnsdel bør man se nærmere på hvilke effekter familiefattigdom i kommunen har på barna, slik at kommunen i neste omgang kan jobbe for å få finansiert og satt i gang helt målretta tiltak.

Denne utredningen finansieres ved bruk av disposisjonsfond.

4. Planprosessen

4.1 Organisering av planarbeidet

Formannskapet som er kommuneplanutvalg er politisk styringsgruppe for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Kommuneplanens samfunnsdel skal være et politisk styringsdokument som skal redegjøre for ønsket utvikling i fremtiden for Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune og det er derfor avgjørende at kommuneplanutvalget deltar aktivt i denne prosessen. For å skape en god planprosess og et godt grunnlag for måloppnåelse og prioriteringer i ettertid er forankring og eierskap viktig. Det er formannskapet som ivaretar all politisk forankring av prosessen.

Kommunedirektøren er formelt ansvarlig for planarbeidet. Kommunedirektørens ledergruppe er administrativ styringsgruppe for arbeidet, og ivaretar ansvaret for administrativ forankring i hele organisasjonen. Det er satt sammen en administrativ arbeidsgruppe som er ansvarlig for koordinering og gjennomføring av planarbeidet. Det kan nedsettes flere arbeidsgrupper eller referansegrupper ved behov.

4.2 Medvirkning

Medvirkning er et lovfestet krav i plan – og bygningsloven. Det er også en god mulighet for å engasjere ulike aktører i planprosesser. For å sikre at samfunnsdelen blir et så bra og relevant styringsdokument som mulig, trengs det kunnskap og innspill utover kommunens administrasjon og politikere.

I gode planprosesser har innbyggerne mulighet til å være med å forme å planene. Medvirkning skal gi den enkelte mulighet til innflytelse. Kommunen skal lytte til alle innspill i kommuneplanarbeidet og vurdere dem før kommunestyret tar de avgjørende bestemmelsene.

I prosessen med ny kommuneplanens samfunnsdel er det spesielt viktig at det legges til rette for reell medvirkning som bidrar til at alle aktører i Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune har muligheten til å gi sine innspill. En viktig forutsetning for reell medvirkning er at innbyggerne har innflytelse allerede fra en tidlig fase i prosessen og helt til planen er vedtatt. Medvirkning i arbeidet med Kautokeino kommunes samfunnsdel er derfor planlagt svært omfattende. Det vil spesielt legges til rette for at barn og unge involveres.

Det skal gjennomføres en innbyggerundersøkelse høsten 2023. Formålet med innbyggerundersøkelse er å skape engasjement, kartlegge nåsituasjonen, samt få innspill til kommunens plan- og utviklingsarbeid.

Gjennom planprosessen vil det bli lagt fokus på å velge fora og metoder som antas å være mest hensiktsmessig for å nå de ulike aktørene som skal involveres og tema som skal drøftes, som eksempelvis;

- Tradisjonelle metoder (folkemøter, workshops med invitasjon til sentrale partnere i samfunnsutviklingen,)
- Være tilstede på relevante arenaer i hele kommunen, samt oppsøkende virksomhet
- Etablere et samarbeid med skolene
- Mulighet å gi for innspill til samfunnsdelen digitalt via kommunens nettside, spesielt for å nå de som ikke har så lett for å komme seg ut, eller som foretrekker denne måten å gi innspill på.

Guovdageainnu suohkan - Kautokeino kommune har flere råd som skal sikre involvering av grupper som ofte er underrepresentert i demokratisk fora som vil være viktige å involvere i planprosessen:

- Eldreråd
- Råd for personer med funksjonsnedsettelse
- Ungdomsråd

Rådene skal ikke alene representere sine grupper i medvirkningsarbeidet, men heller ha en rådgivende funksjon. Rådene vil eksempelvis kunne hjelpe med valg av aktuelle medvirkningsmetoder og møteplasser.

